

Protestantse Kerk Classis Fryslân

Classis Fryslân

Eén jaar Barnabas

Jaarverslag classisdominee 2018-2019

Wim Beekman
1-9-2019

Nieuw

De functie van classispredikant is nieuw. Ieder heeft zich van te voren een voorstelling gemaakt van wat en wie een classisdominee zou zijn, ook ik. Niemand wist hoe het zou uitpakken, ik evenmin. Toen ik in september 2018 in deze functie begon, was mijn eerste vraag welke koers ik zou gaan kiezen in mijn werkzaamheden. Ordinantie 4-16 uit de kerkorde, met name artikel 1 en 3 heeft mij richting gegeven:

1. De classispredikant geeft gestalte aan de verantwoordelijkheid van de classicale vergadering voor het toezien op gemeenten en ambtsdragers.

3. De classispredikant bezoekt in de classis elke gemeente, elke predikant en elke kerkelijk werker die in het ambt of in de bediening is gesteld in de regel eenmaal per vier jaar, met het oog op het geestelijk leven van de gemeente, de wijze waarop zij gehoor geeft aan haar roeping, en de vervulling van ambten en diensten. De classispredikant informeert het breed moderamen over de bevindingen.

Het profiel en de functieomschrijving van de classispredikant zoals de synode die heeft vastgesteld in de nota's van kerk 2025 trekt een vergelijking met de persoon van Barnabas uit het Bijbelboek Handelingen die mij heeft geholpen richting te kiezen.

'Om een idee te geven van het profiel van de classispredikant komt Barnabas uit het boek Handelingen in aanmerking. Barnabas hoort bij de leidinggevendenden van de kerk van Jeruzalem. (...) Door de gemeente in Jeruzalem werd hij op weg gestuurd om te zien hoe het ging met de gelovigen in Antiochië. (Hand. 11:22-24)'

Mijn hoofdtaak het afgelopen jaar is die van Barnabas geweest, de vier(vijf)jaarlijkse bezoeker aan de Friese gemeenten en collega-voorgangers, de Friese dominees en kerkelijk werkers. "Om te zien hoe het met hen gaat."

Gemeentebezoeken

De Classis Fryslân telt ongeveer 230 gemeenten. Het afgelopen eerste jaar heb ik van september tot en met juli 47 kerkenraden bezocht. Overal ben ik hartelijk en gastvrij ontvangen. Kerkenraden stellen de belangstelling en het meeleven van de classis op prijs. Tijdens de bezoeken ontstaan goede, inhoudelijke gesprekken over de wijze waarop men het ambt vervult en kerk kan zijn. Gesprekken ook waarin het geloof, de hoop en de liefde van de kerkenraadsleden aan de orde komen.

De bezoeken aan kerkenraden duren ongeveer anderhalf uur, en mijn vragen zijn in hoofdlijn tweeledig:

Wat zijn de dingen in uw gemeente die goed gaan, waar bent u blij mee, waar bent u trots op?

En zijn er ook dingen in uw gemeente waar u zich zorgen over maakt?

Wat gaat er goed?

Er gaat veel goed in onze Friese gemeenten. De blijdschap bij kerkenraadsleden over de eigen gemeente is groot. Men is blij met de betrokkenheid bij elkaar in gemeente en kerkenraad; de inzet en bereidheid van vele vrijwilligers op allerlei gebied – ‘als wij een vrijwilligersavond houden, is een groot deel van de meelevende gemeente aanwezig’ –; de goede sfeer en de humor; de ruimte en het ontbreken van scherpstijperij; de waardering voor het geestelijk leiderschap van de dominee en/of de pastor, diens inzet en creativiteit; het eigen kerkgebouw waarop men trots is; de waardering van de kerkdiensten; het enthousiasme waarmee gemeente- en kerkenraadsleden zich inzetten voor jeugd en jongeren; de warmte en zorgvuldigheid waarmee men naar elkaar omziet in het pastoraat; de bereidheid tot, soms aanzienlijke, vrijwillige bijdragen; de creativiteit van ambtsdragers en vrijwilligers in het vinden van nieuwe vormen die aanslaan; de inzet voor het dorp of de stadswijk; de diaconale inzet voor de samenleving dichtbij en ver weg; de waardering die men ontvangt van velen buiten de kerk. In vrijwel iedere gemeente worden deze dingen genoemd. In overgrote meerderheid zijn kerkenraden blij met en trots op hun gemeente. Men zet zich in met grote motivatie.

Kortom: onze Friese gemeenten, de kleine en de grote, zijn over het algemeen springlevend.

Zorgen

Er zijn ook zorgen in onze gemeenten. Twee springen er uit en worden in vrijwel iedere gemeente gevoeld. Beide betreffen ze de toekomst van de gemeente.

De eerste is de vraag ‘hoe vinden we de komende tijd voldoende kerkenraadsleden?’ Want hoewel de meerderheid van meelevende gemeentelieden bereid is zich als vrijwilliger in te zetten voor onderdelen van het gemeentewerk, moeten nieuwe ambtsdragers met een lampje gezocht worden. Voor langere tijd lid te worden van de kerkenraad, met al de taken en de vergadertijd die daarbij gevraagd wordt, en verantwoordelijkheid te nemen voor het gehele gemeentewerk, blijkt de op zich

betrokken leden van de gemeente steeds minder aan te spreken. Dit speelt zowel bij gemeenten met kleine kerkenraden, als bij gemeenten die een grote kerkenraad hebben.

De tweede zorg, breed gevoeld, is het verdampen van de generatie kerkleden tussen de 18 en de 40 jaar. En daaruit voortkomend ook het gemis van de kinderen van deze jongvolwassenen. Kerkenraden vrezen dat hun gemeente in hoog tempo zal vergrijzen, en dat binnen afzienbare tijd de laatste het licht zal moeten uitdoen.

Beide zorgen tasten het vertrouwen aan in de gemeente waar men nu zo blij mee is. 'Nu schijnt volop de zon boven onze gemeente, maar in de verte zien wij donkere wolken die deze kant op drijven.'

Bezoeken aan dominees

Onze classis telt ongeveer 200 predikanten. Het merendeel van de Friese dominees voelt zich goed op haar of zijn plek in de gemeente. Zij hebben waardering voor de eigen gemeente en voelen zich door gemeenteleden en kerkenraad op waarde geschat. Zij geven in grote meerderheid aan dat zij de ruimte krijgen te doen wat hen na aan het hart ligt. De gemeente waardeert dat de dominee een eigen kleur heeft, en deze ook laat zien. Degenen die geen voltijds predikantsplaats bezetten, zien dat eerder als een welkome verlichting dan als een probleem. 'Gelukkig hebben we ook tijd voor andere dingen.'

De veelbesproken grens van twaalf jaar lijkt inderdaad een item. Na ongeveer tien jaar voelt men geregeld de sleet van de routine en is de grootste uitdaging aan het verdwijnen. Sommige lopen na lange tijd in dezelfde gemeente daadwerkelijk tegen de grens van hun houdbaarheidsdatum op. Men zou wel naar een andere gemeente willen, maar dat is, om uiteenlopende redenen (gezinssituatie, leeftijd, e.a.) niet altijd mogelijk. Soms ervaart ook de gemeente een zekere 'slijtage aan de tijd', en is ook daar de wens dat dominee uitkijkt naar een andere gemeente. Gemeente en kerkenraad hebben hierin echter weinig daadwerkelijke invloed.

Voor jonge predikanten is het soms lastig een weg te vinden in gemeente en pastorie. Zij komen als jonge, ambitieuze voorgangers in een gemeente, die voor hun gevoel van hen verwacht dat zij zich allereerst voegen in oude, uitgesleten patronen van het traditionele kerkenwerk. Zij missen de stad van hun studie en hun studiegenoten, en ervaren het werk en wat van hen verwacht wordt soms als een keurslijf met weinig handvatten voor eigen enthousiasme en vernieuwingsdrang.

Daarnaast vrezen zij de steeds verder versplinterende predikantsplekken en twijfelen zij of er in de toekomst voldoende volwaardige predikantsplaatsen voor hen zullen overblijven. In onze classis is een groep jonge predikanten die elkaar geregeld opzoekt en de ervaringen deelt. Het afgelopen jaar ben ik op één van hun bijeenkomst uitgenodigd. Ook ben ik betrokken bij een initiatief uit Nij Kleaster, waar de kloosterpastor een groep jonge predikanten heeft uitgenodigd voor een bezinningsdag.

Bezoeken aan kerkelijk werkers

Onze classis telt relatief een groot aantal HBO-voorgangers. Zij zijn vaak op latere leeftijd kerkelijk werker geworden, hebben in hun bagage veel levenservaring en zijn vaak zeer gemotiveerd om een gemeente als pastor en/of als voorganger te dienen. Als kerkelijk werker sprokkelen zij geregeld een

aantal, meestal tijdelijke, aanstellingen in meerdere gemeenten bij elkaar. Dat maakt hun arbeidspositie kwetsbaar.

In onze kerk wordt verschillend gedacht over de aanstelling van kerkelijk werkers als voorganger. In Friesland is de HBO-voorganger inmiddels een breed aanvaarde mogelijkheid geworden om het gemeentewerk in kleine gemeenten (en grote stadswijken) voortgang te laten vinden. HBO-voorgangers en academisch geschoolde dominees werken in gemeenten en in werkgemeenschappen goed samen, en zien elkaar als collega's.

Ook de gemeenten waarderen hen als voorganger, vooral ook in hun praktische vaardigheden. Deze komen tot uiting in het pastoraat en in het succesvol betrekken van jongvolwassen gemeenteleden bij de gemeente.

Knelpunten zijn er ook. De kerkorde kent slechts mondjesmaat bevoegdheden toe aan kerkelijk werkers die in de praktijk volledig als voorganger functioneren. Het verlenen van preekbevoegdheid en bevoegdheid om de sacramenten te bedienen, ambtsdragers te bevestigen, belijdenis van het geloof af te nemen en huwelijke in te zegenen, is aan allerlei beperkingen gebonden. Dit leidt in de praktijk van het kerkelijk leven tot onwenselijke situaties en zorgt voor onbegrip bij voorgangers en gemeenten.

Niet bevoegd

Een aantal kerkelijk werkers blijkt niet – of niet voldoende- bevoegd te zijn aangesteld in gemeenten. Zij staan bijvoorbeeld niet in het register voor kerkelijk werkers ingeschreven, en/of hebben niet door onze kerk erkende opleiding gehad.

Daarnaast gaan er geregeld kerkelijk werkers onbevoegd voor in kerkdiensten. Bijvoorbeeld omdat zij geen preekconsent hebben, of geen consent voor het gebied waarin zij voorgaan.

Wanneer de classicale vergadering strak aan de regelgeving zou vasthouden, zou dat ten koste gaan van een groot deel van het kerkelijk leven in onze classis.

Ik pleit bij de landelijke kerk voor een gedifferentieerd aanbod van voorgangers. Wanneer onze kerk ruimte schept voor het beroepen van HBO-dominees naast academisch gevormde predikanten, zouden veel van deze knelpunten zijn opgelost. Net als nu bij het beroepen van een predikant is er dan sturing vooraf door de classicale vergadering bij het stellen van een predikantsvacature. En er is approbatie achteraf, waarbij gecheckt is of aan alle door de kerk gestelde voorwaarden is voldaan voordat een dominee bevestigd wordt. De bevoegdheden om voor te gaan in de kerkdienst en om de sacramenten te bedienen zouden dan voor kerkelijk werkers even goed geregeld zijn als bij de predikanten nu.

Vergaderingen

Als classispredikant maak ik deel uit van de Classicale Vergadering, het Breed Moderamen en het Moderamen van onze classis. Mijn positie hierbinnen is min of meer te vergelijken met die van de dominee binnen gemeente, kerkenraad en moderamen. Deze is niet zozeer bestuurder, maar allereerst voorganger en geestelijk leider. Van hem worden niet allereerst bestuurstaken verwacht, maar inspiratie, theologisch-kerkelijke inbreng en het 'in persoon' naar buiten treden van het

bestuursorgaan. Ik spreek graag van 'classisdominee', en besef dat ik veelal het gezicht van onze classis ben.

In de dagelijkse praktijk van mijn werk overleg ik veel met het moderamen van onze classis, met name met de preses en de scribe, ds. Jaap Vlasblom, mevrouw Janny Brinkman. In de praktijk werken wij goed en nauw samen.

Als adviseur neem ik vast deel aan de vergaderingen van het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB), en incidenteel aan de vergaderingen van het Classicaal College voor de Visitatie (CCV). Ook heb ik een goede samenwerking en geregeld contact met zowel ds. Idske van der Pol, de voorzitter van het CCV, als met de heer Gerrit van den Bosch, beleidsondersteuner van het CCBB. Waar nodig hebben wij samen contact met een gemeente.

Ringen

Inmiddels heb ik bij zeven nieuw gevormde ringen deelgenomen aan een vergadering. Deze ringen zijn gericht op ontmoeting van gemeenten en hebben zich spontaan georganiseerd. De bijeenkomsten waren een initiatief deels van de voorgangers in de werkgemeenschappen, deels van moderamina van kerkenraden, eenmaal van de voorzitters van kerkenraden. Deze bijeenkomsten hebben vooral de onderlinge ontmoeting van gemeenten en de uitwisseling van ideeën en ook het delen van de zorgen op het oog. In al de vergaderingen had ik de gelegenheid mijzelf voor te stellen en een en ander te vertellen over het kerkelijk leven binnen onze classis.

Op een aantal plekken zijn nog geen ringbijeenkomsten gehouden. Het komend seizoen dienen we te inventariseren welke ringen dit betreft en te bezien hoe we start van deze ringen kunnen bevorderen. Dit in nauw overleg met de voorzitter van het CCV, in wier portefeuille dit ligt.

Werkgemeenschappen

Zeven werkgemeenschappen van predikanten en kerkelijk werkers hebben mij inmiddels ontvangen op een vergadering. Het betreffen waardevolle bijeenkomsten waarop ik open en eerlijk met collega voorgangers kan spreken over de lusten en de lasten van de uitoefening van hun ambt. Tevens vraag ik deze bijeenkomsten de collega's of zij aan hun kerkenraad mijn verzoek willen overbrengen de gemeente te bezoeken. Dit blijkt goed te werken, en levert veel uitnodigingen voor een bezoek op.

Zorgcontacten

Met tien gemeenten heb ik 'zorgcontacten' onderhouden. Sommige daarvan waren zeer intensief, anderen incidenteel. Vaak betrof het contact het functioneren van ambtsdragers, veelal dat van de predikant. In een aantal van deze contacten heb ik nauw samengewerkt met de voorzitter van de visitatie. De werkwijze die ons voor ogen staat is dat ik als classisdominee de eerste contacten en de intake verzorg. Vervolgens neemt, wanneer bemiddeling gewenst is, ds. Van der Pol deze ter hand. Hieruit kan visitatie voortkomen. Zij houdt mij op de hoogte zodat ik de regiefunctie kan blijven houden. Op advies van de visitatie kan er interventie volgen door het Breed Moderamen.

Vacatures van voorgangers

Met elf gemeenten was er een vacaturegesprek. Samen met een ander lid van het (breed) moderamen wordt bekeken of een gemeente waar een vacature ingevuld wordt, kan samenwerken met een andere gemeente. Dit met name wanneer men zelf formatie over heeft, of juist te kort komt. Hiermee kunnen we versnippering van predikantsplaatsen voorkomen. De betreffende gemeenten blijken zeer welwillend om mogelijkheden van samenwerking te onderzoeken, en zien hier ook het nut van in.

In Noordoost Friesland is het afgelopen jaar een waardevol initiatief afgerond om met een grote groep gemeenten structureel in clusterverband samen voorgangers in te zetten in deze gemeenten. In andere regio's binnen onze classis is men bezig dit voorbeeld te volgen.

Representatie

Als 'gezicht' van onze classis heb ik incidenteel of geregeld gesprekken gehad met vertegenwoordigers van andere kerkgenootschappen, kerkelijke en maatschappelijke organisaties, overheden en media in Friesland.

Er waren contacten met vertegenwoordigers van twee classes van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (op persoonlijke basis); bisschop van Hout van het bisdom Groningen-Leeuwarden; bestuursleden van de Raad van Kerken in Friesland; diaconaal platform A3; gemeenteadvisers Louis Bakker en Tineke Klei; Stichting Nij Kleaster; YKFE; Bijbelschool Royal Mission (samen met preses ds. Jaap Vlasblom); de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in Friesland (VKBF); KKA-KKG/Silasgroep; het Platform Fryske Tsjerken; ambtenaren van de Provincie Fryslân; de Stichting Alde Fryske Tsjerken; en het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân. Met de Friese schrijvende pers zijn er goede contacten.

Als classisdominee heb ik een toespraak gehouden bij het uitkomen van de boeken van Statenlid Teus Dorrepaal en van de muzikaal leider van het kwartettenkoor Hindrik van der Meer. Ook was ik spreker op de jaarvergadering van de VKBF.

Communicatie

Met Kerstmis en Pasen hebben alle gemeenten een boodschap van de classisdominee ontvangen. De column van mij die wekelijks verschijnt in de zaterdaguitgaven van de Leeuwarder Courant, hoewel op persoonlijke titel geschreven, blijkt mij ook als classisdominee een 'gezicht' te geven in onze classis en in de Friese samenleving.

Er is behoefte aan het verder uitbouwen van de website van onze classis en het vergroten van de communicatiemogelijkheden hiervan.

Beraad Classispredikanten en contacten met de landelijke kerk

Waardevol is het maandelijks beraad van de elf classispredikanten. Als collega's ondersteunen wij elkaar in de zoektocht hoe we de invulling van onze functie vorm zullen geven, en helpen we elkaar praktische knelpunten op te lossen.

Wanneer mogelijk maakt ook de scriba van de synode dr. René de Reuver een deel aan het beraad mee. Dit bevordert de schakelfunctie van de classispredikanten: zij geven aan de synode door wat speelt in gemeenten en classes, en krijgen vanuit de synode items aangereikt die voor de kerk aan de basis van belang zijn.

Geregeld schuiven medewerkers van de dienstenorganisatie aan bij het beraad, om de praktische ondersteuning van classes en gemeenten onder de aandacht te brengen.

Goed en hartverwarmend is het te constateren dat onze landelijke kerk alles wat mogelijk is doet om de inzet en het functioneren van de classispredikanten tot een succes te maken.

Met de classisdominees van de vier noordelijke classes komen we eenmaal in de zes weken samen voor intervisie. Wij blijken elkaar daadwerkelijk te kunnen aanvullen en ondersteunen.

Conclusies

Na 'één jaar classisdominee' trek ik de volgende conclusies:

1. De inzet van de classisdominee voorziet in een behoefte. Waar de classis door de schaalvergroting meer op afstand is gekomen, brengt een classisdominee die 'in persoon' benaderbaar is en de classis vertegenwoordigt deze weer dichterbij.
2. Barnabas wordt gastvrij ontvangen. Zijn bezoeken worden gewaardeerd.
3. Over het algemeen gaat het goed in de Friese gemeenten en zijn zij springlevend. Kerkenraadsleden, vrijwilligers en beroepskrachten zetten zich in met grote motivatie.
4. Er zijn ook zorgen. De belangrijkste betreffen de toekomst van onze gemeenten. Concreet zijn er twee zorgen: Hoe vinden we voldoende kerkenraadsleden? En daarnaast het verdampen van de generatie kerkleden tussen de 18 en de 40 jaar, en het gemis van de kinderen van deze jongvolwassenen.
5. Hoe gemotiveerd de Friese predikanten ook zijn, na 10-12 jaar zijn de grootste uitdagingen in het ambtswerk vaak naar de achtergrond geschoven. De kerk heeft zeker redenen om bij de grens van 12 jaar ambtswerk te peilen of de predikant de komende jaren de gemeente al dan niet gemotiveerd is de gemeente nog met stichting te dienen.
6. Met name voor jonge predikanten is het soms lastig thuis te raken in het ambt en in de pastorie. Hun kwetsbare en soms eenzame positie maakt ondersteuning binnen eigen gemeente, door collega's en door de bredere organen van de kerk, nodig.
7. Kerkelijk werkers hebben een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Zij hebben vaak tijdelijke en kleine contracten. Ook zijn de bevoegdheden zoals die hen in de kerkorde worden verleend, veelal onvoldoende om als voorganger te kunnen doen waar de gemeente behoefte aan heeft.
8. Er zijn kerkelijk werkers die onbevoegd zijn aangesteld en/of niet bevoegd werk doen in onze classis. De classis heeft geen goede instrumenten de bestaande regelgeving hierin te handhaven. Met een gedifferentieerd voorgangersaanbod zou de landelijke kerk dit probleem kunnen oplossen.
9. In onze classis is een aantal (sub)ringen actief, met name in het organiseren van ontmoetingen tussen de gemeenten. Andere (sub)ringen kunnen mogelijk gestimuleerd worden actief te worden.
10. Gemeenten staan welwillend tegenover samenwerking met elkaar, met name wat betreft het gezamenlijk beroepen van predikanten. Zij zien het nut en de noodzaak daarvan in. Op een aantal plaatsen is een welkome ontwikkeling van clustervorming.
11. Bij het verlenen van bijzondere zorg aan gemeenten, met name waar problemen zijn, dienen de voorzitter van de visitatie, de preses van de classis en de classisdominee nauw samen te werken.
12. Er is behoefte aan het verder uitbouwen van de website van onze classis en het vergroten van de communicatiemogelijkheden hiervan.
13. De ondersteuning van de landelijke kerk en het onderling beraad van classispredikanten is waardevol voor het functioneren van de classisdominee.
14. Bovenstaande conclusies dienen verwerkt te worden in het komend beleidsplan voor onze classis.

Inhoud

<i>Nieuw</i>	1
<i>Gemeentebezoeken</i>	2
<i>Wat gaat er goed?</i>	2
<i>Zorgen</i>	2
<i>Bezoeken aan dominees</i>	3
<i>Bezoeken aan kerkelijk werkers</i>	3
<i>Niet bevoegd</i>	4
<i>Vergaderingen</i>	4
<i>Ringen</i>	5
<i>Werkgemeenschappen</i>	5
<i>Zorgcontacten</i>	5
<i>Vacatures van voorgangers</i>	6
<i>Representatie</i>	6
<i>Communicatie</i>	6
<i>Beraad Classispredikanten en contacten met de landelijke kerk</i>	6
<i>Conclusies</i>	8